

Fot. Paweł Stanny

Komunikacja. Droga, wiadukt i kolejne rondo

Obwodnica dla Brodnicy

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wybuduje obwodnicę Brodnica – Olsztyn. To dla miasta i mieszkańców bardzo dobra i ważna wiadomość.

- Jeszcze we wrześniu powinien zostać ogłoszony przetarg na budowę dalszej części obwodnicy miasta - mówi burmistrz Brodnicy Jarosław Radacz. - Zakończenie inwestycji planowane jest na jesień 2015 roku.

W drugiej połowie sierpnia rząd podjął decyzję w sprawie budowy obwodnic na najbliższe lata i przeznaczył pieniądze na ich zbudowanie. Wśród tych obwodnic znalazła się również nasza. Koszt budowy obwodnicy Brodnicy o długości 1,4 kilometra na drodze krajowej nr 15 będzie kosztować prawie 70 milionów złotych. Środki na realizację inwestycji zaplanowano w Krajowym Funduszu Drogowym oraz w środkach refundacyjnych, pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Trasa obwodnicy będzie wiodła od ronda przy ul. Sądowej. Następnie ul.

Na zdjęciu obok:

Szef Wydziału Zarządzania Przestrzenią, Środowiskiem i Infrastrukturą Miejską UM w Brodnicy Tadeusz Urbański pochyła się nad planem przyszłej drogi. Na zdjęciu widoczne rondo w kierunku Torunia. Długa linia po prawej to fragment nowego odcinka obwodnicy, którą pojedziemy w 2015 roku.

Cmentarną w nasypie do skrzyżowania z ul. Wiejską i przejazdem kolejowym. Potem przejdzie wiaduktem na żelbetowej konstrukcji do skrzyżowania z ul. Kolejową, gdzie nasypem zejście do ul. Sikorskiego. Na skrzyżowaniu ul. Kolejowej i ul. Sikorskiego powstanie drugie rondo, które zakończy całą inwestycję. Najtrudniejszym do wykonania elementem obwodnicy będzie z pewnością budowa około 600 m. wiaduktu.

- Ta inwestycja to bardzo ważne przedsięwzięcie dla Brodnicy. Dobre drogi to jeden z podstawowych czynników, które wpływają na rozwój gospodarczy miasta - mówi burmistrz J. Radacz. - Realizacja obwodnicy olsztyńskiej to również istotny czynnik dla powstania i funkcjonowania w Brodnicy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która zlokalizowana zostanie przy ul. Ustronie i ul. Sikorskiego. Do końca tego roku, zgodnie z informacjami uzyskanymi od wicepremiera Janusza Piechocińskiego, taka strefa powstanie przy ul. Sikorskiego. Jest więc, z czego się cieszyć.

Realizacja budowy obwodnicy Brodnica – Olsztyn to wynik wielu rozmów i spotkań władz miasta z parlamentarzystami naszego regionu: posłami Januszem Dzieciołem, Tomaszem Lentzem, byłym i obecnym ministrem transportu oraz dyrektorem GDDKiA. Jak widać, rozmowy i spotkania zakończyły się sukcesem.

(rwi)

Polska. Brodnica w gronie najlepszych polskich samorządów

Wysoko w rankingu miast

Już od kilkunastu lat redakcja „Rzeczpospolitej” ogłasza ranking na najlepsze samorządy. Nasze miasto znalazło się w tym roku na 44 miejscu w kategorii: gminy miejskie. Brodnica jako jedyne miasto z naszego województwa zajęła miejsce w pierwszej 50. To duży sukces.

- W rankingu sprawdzono i oceniono, które miasta i gminy najbardziej dbają o rozwój i standard życia mieszkańców z uwzględnieniem bezpieczeństwa finansów - mówi burmistrz Jarosław Radacz. - Oceniano samorządy w trzech kategoriach: miasta na prawach powiatu, pozostałe gminy miejsko-wiejskie, gminy wiejskie. Ranking był przygotowany przez

redakcję „Rzeczpospolitej” w dwóch etapach. W pierwszym etapie zostały wybrane miasta i gminy, które najlepiej zarządzały swoimi finansami w latach 2009-2012 i jednocześnie najwięcej inwestowały w tym okresie. Brane były pod uwagę niezależne dane pochodzące z Ministerstwa Finansów dotyczące wszystkich samorządów w Polsce.

Do drugiego etapu zakwalifikowano 564 samorządy.

Sposób wyboru najlepszych samorządów „Rzeczpospolitej”, jak co roku zatwierdziła niezależna kapituła. W jej skład weszli przedstawiciele instytucji i środowisk od lat współpracujących z samorządami.

(rwi)

Cztery strony poezji

Czytaj str I, II, III, IV

W brodnickim muzeum otwarto wystawę pt. „Mennictwo republiki rzymskiej od początków do 31 r. p.n.e”. Na ekspozycji prezentowanej w Bramie Chełmińskiej zgromadzono blisko 350 oryginalnych monet z czasów starożytnych.

Czytaj str 8

Tragedia pod Brodnicą Pięć ofiar śmiertelnych

Pięć ofiar śmiertelnych i pięć osób rannych, w tym dzieci - to bilans tragedii, która rozegrała się 14 września w Niewierzu pod Brodnicą.

Do tragedii doszło kwadrans po godz. 12.00. Właśnie wtedy dyżurny brodnickiej komendy otrzymał zgłoszenie o zderzeniu się dwóch samochodów. Policjanci, którzy pojechali na miejsce zdarzenia zastali cztery ofiary śmiertelne, w tym troje dzieci, które jechały oplem astrą. Jedna osoba z opla trafiła do szpitala, gdzie po kilku godzinach zmarła. Pięć osób, które jechały renault scenic, trzy osoby dorosłe i dwoje dzieci, również z obrażeniami ciała przewiezieni zostali do szpitala w Brodnicy.

(sta)

Na podstawie informacji oficera prasowego KPP Brodnica
mł. asp. Agnieszki Lukaszewskiej

Fot. KPP

Wypadek w Niewierzu pod Brodnicą

Zabytki. Unijne pieniądze zagwarantowane

Pałac i wieżyczka do remontu

Lokalne programy rewitalizacji realizują w województwie kujawsko-pomorskim 32 miasta. Wśród nich jest też Brodnica.

Przy współudziale środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w naszym mieście zostanie przeprowadzony remont wieży ratuszowej i rewitalizacja brodnickiego Dużego Rynku. Również z tego programu miasto otrzyma pieniądze na termomodernizację Pałacu Anny Wazówny. Umowy dotyczące realizacji zadania związanego z remontem wieży ratuszowej oraz termomodernizacją pałacu zostały już podpisane przez burmistrza Brodnicy i marszałka województwa kujawsko-pomorskiego.

Brodnica z unijnej kasy otrzyma na remont wieży ponad 380 tys. zł, a na termomodernizację pałacu ponad 470 tys. zł. Zadania zostaną zrealizowane do czerwca 2014 roku.

(rwi)

Rocznica. W zadumie przed pomnikiem

Wręczenia medali dokonał burmistrz miasta

Pod pomnikiem kwiaty złożyli też brodnicki weterani. Z prawej Kazimierz Psuty, jeden z ostatnich żyjących żołnierzy legendarnej dywizji pancernej gen. Maczka.

74 rocznicę wybuchu II wojny światowej świętowano pod Pomnikiem Wdzięczności w Brodnicy. Choć w tym roku uroczystości przypadły w niedzielę, uczestników nie mogło zabraknąć.

Skwer pod pomnikiem zapełnił się od delegacji władz miejskich, powiatowych, szkół, organizacji kombatanckich, zakładów pracy i harcerzy. Swoją obecnością uroczystość uświetniła Kompania Hono-

rowa IV Pułku Chemicznego w Brodnicy oraz poczty sztandarowe i Miejska Orkiestra Dęta. Uroczystość rozpoczęła się, jak zawsze, od sygnалу syreny, która symbolicznie przypominała o tragicznych latach wojny.

Po okolicznościowym wystąpieniu burmistrza miasta, odbyła się ceremonia wręczenia medali. Na wniosek Zarządu Koła nr 9 Związku Żołnierzy Wojska Pol-

skiego w Brodnicy, medale Brodnicy z rąk burmistrza Jarosława Radacza otrzymali: młodszy chorąży sztabowy rezerwy Wojciech Anduła i kpt. w stanie spoczynku Idzi Kogut. Po złożeniu wiązanek kwiatów, przy udziale Miejskiej Orkiestry Dętej odśpiewano rotę.

Tekst i fot. Paweł Stanny

Rocznica. Dzień Sybiraka w „rolniczówe”

Brodnicki Sybiracy to od lat niezłomni strażnicy pamięci o rocznicy sowieckiego najazdu na Polskę w 1939 roku. O tej ważnej rocznicy nie zapomnieli i w tym roku.

Tradycyjnie uroczystości z okazji Dnia Sybiraka odbyły się w Zespole Szkół Rolniczych w Brodnicy, gdzie funkcjonuje Izba Pamięci poświęcona losom Polaków bezprawnie wywiezionych na sowiecki wschód. Szkoła ta również jest opiekunem sztandaru Sybiraków i współpracuje z członkami tej organizacji, służąc zawsze pomocą. Przy placówce znajduje się też pomnik poświęcony Sybirakom.

Podczas tegorocznego spotkania w „rolniczówe” wręczono medale kolejnej grupie osób zasłużonych dla podtrzymywania pamięci o losach tysięcy Polaków, którzy stali się ofiarami sowieckiego totalitaryzmu. Srebrną Odznakę za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzyma-

Dekoracja medalami zasłużonych Sybiraków

li: Marek Hildebrandt, Ludwik Kluszczyński, Antoni Stasiak oraz Adam Zaniewski. Medale Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej wręczono: dla Zespołu Szkół Rolniczych – złoty, a dla

Ludwika Kluszczyńskiego, Adama Zaniewskiego i Edmunda Głuchowskiego - srebrne. Należy dodać, że 1 września w Toruniu marszałek Piotr Calbecki udekorował szefa brodnickich

Sybiraków Jarosława Michałowskiego „Medalem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego”.

Tekst i fot. Paweł Stanny

Fot. Paweł Stanny

Dyrektor SP nr 2 Bogumił Kupczyk pasuje swoje pierwszaki na uczniów szkoły

Edukacja. U nas oświata się trzyma

Uczniowie już dawno po pierwszym dzwonku. Zajęcia w nowym roku szkolnym nabierają tempa. Na szczęście Brodnicę omijają skutki czynnika spustoszenie w polskich szkołach niżu demograficznego. Żaden brodnicki nauczyciel nie został zwolniony z pracy. Odeszły jedynie osoby, które osiągnęły wiek emerytalny. Jak długo tę sytuację uda się utrzymać? Oby jak najdłużej. Na razie brodnicki pedagogowie mogą spać spokojnie.

Dane, które otrzymaliśmy z Urzędu Miejskiego (z 2 września) od kierownik biura oświaty UM Anny Kupczyk, obrazują ilość uczniów uczęszcza obecnie do szkół prowadzonych przez gminę miasta Brodnica.

Więcej o sytuacji w brodnickiej oświacie na str. 4.

(sta)

Liczba uczniów ogółem: 3.125, w tym:

Szkoły podstawowe - 1905 uczniów. SP nr 1- 532, SP nr 2- 468, SP nr 4- 390, SP nr 7- 515.

Gimnazja - 968 uczniów. Nr 1 - 508 uczniów, nr 2 - 460

III Liceum - 252. **Uczniów klas pierwszych** w szkołach podstawowych - 329, w gimnazjach - 307

Przedszkola. Publiczne ogółem 890 osób, w tym nr 6 - 220, nr 8 - 217, im. M. Konopnickiej - 453. Przedszkola i punkty przedszkolne niepubliczne - około 428 dzieci, w tym około 80 spoza miasta.

Rozwój. Inwestor w Brodnicy mile widziany

Tereny pod przemysł i usługi

Rozwój każdego miasta uzależniony jest od wzrostu sektora przedsiębiorstw oraz nowych inwestycji, prowadzonych na jego terenie. Dlatego władze Brodnicy podejmują wiele działań, by przyciągnąć nowych inwestorów do miasta.

Samorząd brodnicki jest otwarty na wszelkie formy współpracy gospodarczej. Inwestorzy mogą liczyć na kompleksową pomoc Urzędu Miejskiego w załatwianiu formalności związanych z uruchomieniem działalności gospodarczej. Oferowane inwestorom tereny w wię-

kości są w pełni uzbrojone. W przypadku braku uzbrojenia tych terenów jako priorytet przyjęte będzie przez miasto ich wyposażenie w niezbędne sieci. Samorząd ustalił również niższe o około 30 proc. ceny niż dotychczas dla nieruchomości pod przemysł. Poza tym, istnieje możliwość zwolnienia z podatku od nieruchomości przez okres 1-3 lata na podstawie obowiązujących uchwał Rady Miejskiej w Brodnicy oraz przy spełnieniu określonych kryteriów zatrudnienia lub poczynionych nakładów na inwestycje. Możliwość ubiegania się o zwolnienie z podatków obowiązuje do końca tego roku.

O dobrych warunkach do rozwoju działalności gospodarczej na terenie Brodnicy świadczy fakt, że istniejące już firmy rozszerzają swoją działalność na terenie miasta. Aktualnie miasto dyspo-

nuje terenami pod zabudowę przemysłowo-usługową przy ul. Ustronie, ul. Wąskiej, ul. Długiej i ul. Świerkowej. Łączny obszar gruntów pod przemysł-usługi w rejonie tych ulic wynosi około 14 ha. Poza tym, miasto ma tereny, które chce przeznaczyć pod usługi, handel (w tym stacje paliw), hotelarstwo, gastronomię i usługi rzemieślnicze. Znajdują się one przy Alei Józefa Piłsudskiego i przy ul. Tatrzańskej.

Natomiast tereny o powierzchni ponad 2 ha położone w rejonie ulic Sudeckiej, Pienińskiej i Świętokrzyskiej przeznaczone zostały pod budownictwo wielorodzinne. Osoby, które myślą o budowie domu mogą zainteresować się 10 działkami w rejonie ulic Długiej i Truskawkowej, trzema działkami przy ul. Tatarakowej oraz 2 działkami przy ul. Grzemeskiego.

(rwi)

Investycje. Kamienice nabierają blasku

Gmina miasta Brodnicy kontynuuje akcję zmierzającą do poprawy estetyki brodnickich kamienic. W tym roku na cel ten przeznaczono 199.900 złotych. Dotacji na remont elewacji udzielono dziewięciu inwestorom. Sprawa dotyczy domów przy ul. J. Hallera 13, 27 i 14, Duży Rynek 1, 25-29 i 31, Stary Plac Szkolny, Kopernika 2 i Kamionka 15. Wysokość udzielonych dotacji wynosi od 11.688 do 30.000 zł (najwyższa). Na zdjęciu przygotowana do remontu elewacji kamienicy przy ul. Hallera.

Tekst i fot. Paweł Stanny

Tereny pod przemysł i usługi

1. Teren 0,8572 ha przy ul. Ustronie w sąsiedztwie obwodnicy miasta.
2. Teren 2,8667 ha przy ul. Ustronie.
3. Teren 9 ha w rejonie ul. Ustronie i Wąskiej planowany do objęcia specjalną strefą ekonomiczną.
4. Teren 1,2777 ha przy ul. Długiej w rejonie PDB.
5. Teren 0,3373 ha przy ul. Świerkowej, na zapleczu zabudowy produkcyjno-usługowej.

Tereny pod usługi, handel (w tym stacje paliw), hotelarstwo, gastronomię i usługi rzemieślnicze

1. Teren 1,3295 ha przy Alei Józefa Piłsudskiego, przy nowo wybudowanej obwodnicy miasta.
2. Tereny 1,6382 ha przy ul. Tatrzańskej.

Gospodarka Komunalna

Na fakturę za śmieci nie czekaj

W Brodnicy nowy system zagospodarowywania odpadów dotyczy tylko nieruchomości zamieszkałych. Natomiast dla podmiotów gospodarczych nic się nie zmieniło. W dalszym ciągu muszą one mieć podpisane umowy bezpośrednio z firmą wywozową.

Do chwili obecnej do Urzędu Miejskiego w Brodnicy złożono 3.589 deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi – informuje Sławomir Wetzel z Wydziału Zarządzania Przestrzenią, Środowiskiem i Infrastrukturą Miejską. - Zostały one złożone w imieniu 23.712 mieszkańców naszego miasta. Należy podkreślić, że takie instytucje jak Dom Pomocy Społecznej, Dom Dziecka, internaty, jednostka wojskowa czy kościoły nie musiały składać deklaracji. Tam odbiór odpadów pozostał na starych warunkach. Ponadto wśród złożonych deklaracji było 110 „zerówek”.

Z danych urzędu wynika, że 97 procent mieszkańców Brodnicy zadeklarowało chęć segregacji odpadów komunalnych. Tylko 3 procent nie podjęło się tego obowiązku. Aktualnie toczy się postępowanie administracyjne w 47 sprawach, których finałem może być wydanie decyzji określającej wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

- W okresie obowiązywania nowego systemu złożono 125 korekt deklaracji

oraz przyjęliśmy 215 nowych deklaracji – mówi Sławomir Wetzel. Za lipiec do kasy urzędu wpłynęło prawie 237.000 zł przy szacowanym na podstawie złożonych deklaracji wpływie 261.000 zł. Stanowi to ponad 90 procent zatem brakującą kwotę wpłat wynosi niecałe 10 procent czyli około 24.000 zł.

Od 2.218 mieszkańców miasta urząd nie odnotował wpłat. Z uwagi na fakt, iż mogą być różne powody nieuregulowania zobowiązań oraz otrzymanych sygnałów, iż część właścicieli nieruchomości czeka na faktury, urząd przypomina, że należy samemu pamiętać o comiesięcznym terminie opłat. Określoną w deklaracji wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wpłacamy do Urzędu Miejskiego (ul. Kamionka 23) bezpośrednio do kasy lub na konto bankowe nr 95 1020 5024 0000 1302 0010 0883 [PKO BP SA O/Brodnica] do 20 dnia każdego miesiąca, którego opłata dotyczy. Dla ułatwienia dokonywania opłat umożliwiamy również płatność za kilka miesięcy z góry, jednak nie dalej jak do końca grudnia (aby nie przekroczyć roku budżetowego).

W przypadku jakichkolwiek problemów w temacie gospodarki odpadami komunalnymi prosimy o kontakt z UM Brodnica tel. 56 49-303-16.

(rwi)

Investycje

Latem nie próżnowano

Około 2 milionów złotych wydano z kasy miejskiej na prace remontowo-budowlane prowadzone na miejskich ulicach i chodnikach. Wykonano także remont kładki na Drwęcy, łączącej ul. Lidzbarską z ul. Nad Drwęcą oraz zakończono pierwszy etap budowy parkingu przy ul. Szarych Szeregów. Przy ulicach: Świętokrzyska i Sudecka powstał chodnik z kostki o powierzchni 308 mkw. Przebudowa-

no także 40 mkw. chodnika przy ulicy Kochanowskiego, 90 mkw. chodnika przy ulicy Waryńskiego oraz 76 mkw. przy ulicy Dworcowej. Nowe chodniki zbudowano z kostki, zamontowano betonowe krawężniki. Modernizacji nawierzchni doczekała się ulica Korczaka, ul. Aleja Leśna, a przy ul. N. Sulerzyskiego powstała nowa droga.

(rwi)

Internet i komputery. Nowoczesny sprzęt do domów i do szkół

70 rodzin zagrożonych wykluczeniem cyfrowym bierze udział w projekcie „Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na obszarze miasta Brodnicy”. Otrzymały one za darmo komputer z oprogramowaniem oraz dostęp do internetu. Jeszcze w tym roku ruszy druga edycja projektu.

Urząd Miejski w Brodnicy przystąpił do realizacji projektu „Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na obszarze miasta Brodnicy”. Projekt finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Jego koszt wynosi ponad milion złotych. Projekt ma na celu dostarczenie do 4 szkół oraz 70 gospodarstw domowych zagrożonych

wykluczeniem cyfrowym darmowego Internetu. Uczestnicy projektu otrzymali za darmo komputer z oprogramowaniem. Uczestniczyli w szkoleniach, podczas których nauczyli się pracować na komputerze i korzystać z Internetu.

Projekt skierowany był do mieszkańców miasta Brodnicy, którzy posiadają meldunek na jej terenie, a którzy nie posiadają dostępu do Internetu. Zgodnie z regulaminem projektu uczestniczy w nim 15 osób niepełnosprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem równoważnym i 55 gospodarstw domowych, spełniających warunki upoważniające do otrzymania wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej. Powołana przez burmistrza Brodnicy komisja, na podstawie zgło-

żeń dokonała wyboru osób uczestniczących w projekcie. Zainteresowanych udziałem w projekcie było duże, dlatego komisja wybierając uczestników brała pod uwagę wysokość dochodów, z pierwszeństwem dla rodzin posiadających dzieci w wieku szkolnym. Brano również pod uwagę wyniki, które dzieci uzyskały w minionym roku szkolnym.

Szczegółowe kryteria wyboru określają regulamin rekrutacji dostępny na stronach www.brodnica.pl oraz w siedzibie Urzędu Miejskiego. Udział w projekcie jest bezpłatny. Poza tym, w ramach projektu 100 komputerów trafiło do szkół, po 25 do Gimnazjum nr 1 i nr 2 oraz do SP nr 1 i SP nr 4.

(rwi)

Cmentarze

Pamięci poległych żołnierzy

Brodnicki cmentarz wojskowy jest ważnym i niezwykle charakterystycznym świadectwem historii naszej ziemi. Spoczywają na nim żołnierze różnych narodowości: Polacy, Niemcy, Rosjanie.

Znajdujący się na terenie miasta cmentarz wojskowy w Łasku Miejskim i kwatery żołnierzy radzieckich ze zbiorowymi i indywidualnymi mogiłami na cmentarzu parafialnym przy ul. Sądowej, pozostają zgodnie z obowiązującymi ustawami pod opieką samorządu. Na cmentarzu wojskowym znajdują się cztery kwatery: niemiecka z 1914 r. - miejsce pochówku ponad 100 żołnierzy niemieckich poległych lub zmarłych w I wojnie światowej, polska z 1920 r., w której pochowano 31 żołnierzy, poległych w bitwie polsko-bolszewickiej pod Brodnicą 18 sierpnia 1920 r. oraz kwatery radziecka, gdzie w zbiorowych mogiłach leżą szczątki 336 żołnierzy Armii Radzieckiej poległych w 1945 r. Wszystkie groby są pielęgnowane i otaczane szacunkiem oraz powagą. Wymagają one jednak remontów.

W latach 2010 i 2011 samorząd po-

zyskał od Rady 42.000 zł na remont siedmiu mogił na cmentarzu polskiej. Ta kwota pozwoliła na wymianę obrzeża kwatery. Postawiono 13 granitowych krzyży, na których wygrawerowano krzyże i datę 1920 r. Przede wszystkim jednak postawiono tablicę memoriałową z nazwiskami pochowanych w kwatery żołnierzy.

W tym roku przyznano miastu 16500 zł na kontynuację prac w kwatery polskiej. Latem wymieniono 61m obrzeży

mogił. Natomiast środki otrzymane od wojewody kujawsko-pomorskiego i pieniądze pochodzące z miejskiej kasy pozwoliły na wymianę dwóch tablic na obelisku znajdującym się na kwatery radzieckiej. Latem na cmentarz wojskowy po otrzymaniu zgody, od Komitetu Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego, została przeniesiona z ulicy Niskie Brodno tablica pamiątkowa związana z miejscem obozu pracy i straceń Żydów-więźniarków. O przeniesieniu tablicy w związku z aktami wandalizmu wnioskował burmistrz Brodnicy.

(rwi)

Fot. Archiwum UM

W kwatery żołnierzy polskich z 1920 roku wymieniono m.in. obrzeży mogił

Edukacja

Bez podwyżek, ale dalej w pracy

Mimo trudności, które przeżywa polskie szkolnictwo w Brodnicy liczba uczniów w miejskich szkołach i liczba zatrudnionych w nich nauczycieli w tym roku szkolnym drastycznie nie spadła.

Trochę statystyki

W roku szkolnym 2013/2014 naukę w szkołach podstawowych rozpoczęło 1916 uczniów, w tym 331 dzieci to pierwszoklasiści. W dwóch brodnickich gimnazjach uczy się 970 uczniów, z czego 308 uczniów w klasach pierwszych. W III LO naukę w klasie pierwszej rozpoczęło 61 uczniów.

W tym jedynym prowadzonym przez miasto ogólniaku uczy się w sumie 253 uczniów. Jeżeli porównamy te dane do danych z roku ubiegłego to, podobnie jak w całym kraju, odnotowujemy mniej uczniów we wszystkich typach szkół. Spowodowane jest to oczywiście niższą demograficznym. Ale nie są to w przypadku miejskich szkół jakieś olbrzymie spadki. Na przykład, w stosunku do roku ubiegłego uczniów rozpoczynających naukę mamy o 21 mniej.

Liczba uczniów w szkołach przekłada się na liczbę zatrudnionych w nich nauczycieli. Przypomnijmy, że w roku szkolnym 2012/2013 było 356,10 etatów nauczycielskich w tym 79,54 były to etaty nauczycieli przedszkoli.

Przedszkola za złotówkę

Z początkiem września weszła w życie ustawa, która wprowadziła dotacje dla samorządów na edukację przedszkolną. Do kasy miejskiej wpłynęła 414 zł na każdego przedszkolaka. Jednocześnie nowelizacja obniżyła opłaty pobierane od rodziców za opiekę przedszkolną.

Teraz płatna godzina pobytu dziecka w placówce ma kosztować maksymalnie złotówkę. Przypomnijmy, że w tym roku szkolnym rodzice po raz ostatni decydowali, czy ich sześciolatnie dziecko pozostanie w przedszkolu, czy rozpocznie naukę w pierwszej klasie szkoły podstawowej.

Nauczyciele bez podwyżek

Zmniejszająca się liczba uczniów wymusza na samorządach cięcia w nauczycielskich etatach. Rok szkolny 2013/2014 jest pierwszym od kilku lat rokiem, w którym nauczyciele nie dostaną podwyżek. Minimalne stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli zostały utrzymane na ubiegłorocznym poziomie. Gwarantowane Kartą Nauczyciela średnie wynagrodzenie będzie wynosić od 2.717 zł, do 5.000 zł miesięcznie.

(rwi)

Fot. Paweł Stanny

W nowym roku szkolnym naukę w brodnickich podstawówkach, w klasach pierwszych zaczęło 329 dzieci. Na zdjęciu pierwszaki ze Szkoły Podstawowej nr 2

Ruszyła IV edycja projektu stypendialnego dla szczególnie uzdolnionych uczniów gimnazjów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych „Zdolni na start”.

W roku szkolnym 2013/2014 wsparcie otrzyma 330 młodych mieszkańców regionu. Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zakłada dwa nabory wniosków: w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015. W pierwszym z planowanych okresów przewidziane jest przyznanie 330 stypendiów, a w kolejnym 340. Stypendium w kwocie 400 zł miesięcznie, wypłacane będzie w okresie od września 2013 do sierpnia 2014

(przez 12 miesięcy). Wynagrodzenie opiekuńcze dydaktycznego stypendysty wyniesie do 100 zł brutto. Wypłacane będzie na podstawie umowy regulującej sposób współpracy z uczniem i realizacji indywidualnego planu rozwoju edukacyjnego tworzonego dla każdego stypendysty.

Warto wiedzieć, że stypendysta musi być uczniem szkoły gimnazjalnej lub ponadgimnazjalnej znajdującej się w województwie kujawsko-pomorskim.

Do dnia sporządzenia wniosku spełnił jeden z warunków projektu takich jak: uzyskanie w ciągu ostatnich dwóch lat szkolnych tytułu finalisty lub laureata w konkursie dla uczniów szkół podstawowych lub gimnazjów; realizował indywidualny tok lub program nauki w minionym roku szkolnym; realizował w minionym roku szkolnym samodzielną lub zespołową pracę naukową lub prowadził badania naukowe pod opieką pracownika na-

ukowego. W nowej edycji projektu wprowadzono zmiany w kryteriach naboru oraz zasadach oceny wniosków o przyznanie stypendium. Została także zwiększona liczba stypendystów oraz kwoty przyznanych stypendiów i wynagrodzeń nauczycieli – opiekunów. Termin składania wniosków o przyznanie stypendium w roku szkolnym 2013/2014 mija 20 września 2013 r.

(rwi)

Zero tolerancji dla kierowców przy szkołach

Bezpiecznie do szkoły

Brodnicki policjanci przy każdym spotkaniu z dziećmi i młodzieżą wpajają uczniom zasady bezpiecznej drogi do domu i do szkoły.

Od kilku dni po wakacyjnej przerwie do szkół ruszyły nasze dzieci. Wiele z nich przekroczyło szkolny próg po raz pierwszy. Swoją troskę o bezpieczeństwo dzieci okazują rodzice i nauczyciele. Jesteśmy codziennie świadkami nieodpowiedzialnego zachowania się kierowców na drodze, którzy stwarzają zagrożenie wynikające z nadmiernej prędkości i brawury jazdy.

Skutki nieodpowiedzialnego zachowania się kierowców mają groźne konsekwencje i to nie tylko dla sprawców kolizji i wypadków, ale dotyczą również innych użytkowników dróg, którzy

W trosce o bezpieczeństwo dzieci przed brodnickimi szkołami w godzinach porannych pojawiają się strażnicy miejscy

często stają się niewinnymi ofiarami tych zdarzeń. Od ubiegłego roku Straż Miejska w Brodnicy realizuje program

„ZERO tolerancji dla kierowców przy szkołach”. Z przeprowadzonej analizy wynika, że sprawcami przekraczania

dozwolonej prędkości są „młodzi kierowcy”. Zauważa się „brak wyobraźni”, który przejawia się brawurową jazdą, chęcią zaimponowania rówieśnikom, jak również brakiem doświadczenia w kierowaniu samochodem lub motocyklem.

Najwięcej takich przypadków zarejestrowano na ulicy Matejki przy Zespole Szkół nr 1, gdzie są lekceważone znaki ograniczające prędkość oraz dwa przejścia dla pieszych.

W tym roku również nie będzie pobłażania – wszystkie działania straży miejskiej, będą podporządkowane jednemu celowi – bezpieczeństwo naszych dzieci.

Rodzina, a w szczególności rodzice są najbardziej wiarygodnymi nauczycielami przekazującymi wiedzę o sposobie zachowania się na drodze, jak również najlepiej potrafią przekazać, jakie potencjalnie niebezpieczeństwa dzieci mogą napotkać na swojej drodze. Należy pamiętać, że dziecko uczy się przede wszystkim przez naśladowanie. Dobry przykład dany przez rodziców, rodzeństwo oraz opiekunów to podstawa późniejszego zachowania.

Marian Chwiłkowski
szef Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego

Edukacja

Szkoły i przedszkola po remontach

Zanim zabrzmiał pierwszy dzwonek w szkołach i zanim przedszkolaki powróciły do przedszkoli w wielu z nich przeprowadzono prace remontowe. Co i gdzie zostanie zrobione, wiadomo było już pod koniec czerwca.

Wykonano wówczas przeglądy obiektów szkolnych, aby ocenić zakres koniecznych do wykonania takich robót. Po przeglądzie zdecydowano o przeprowadzeniu prac remontowych w Zespole Szkół nr 1, w Szkole Podstawowej nr 1 oraz w Gimnazjum nr 1. Poza tym, prace wykonane zostały także w przedszkolach przy ul. Wyspiańskiego 13 i przy ul. Zielonej. Urząd Miejski odebrał zadania polegające

na naprawie pokrycia dachu i orynnowania w budynku Gimnazjum Nr 1 nad aulą oraz nad łącznikiem. Wykonano również wymianę orynnowania i obróbki blacharskiej na budynku przedszkola przy ul. Wyspiańskiego 13.

Do 30 sierpnia zakończono remont łazienki budynku przyszkolnego SP Nr 1, remont dachu przedszkola Nr 8 przy ul. Zielonej oraz czepni basenu przy ZS Nr 1. Poza tym, wymieniono urządzenia systemu sterowania wentylacji basenu. Wykonano także ocenę stanu technicznego oraz koncepcję docelowego zagospodarowania terenu wokół SP Nr 1.

(rwi)

Osiem zasad bezpiecznego przejścia do szkoły

1. Dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat.
  2. Dzieci poruszające się po drodze po zmierzchu poza obszarem zabudowanym powinny nosić jaskrawe ubrania i elementy odblaskowe.
  3. Należy korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych a w razie ich braku z pobocza.
  4. Idąc jezdnią, dzieci powinny chodzić jedno za drugim.
  5. Przechodząc przez jezdnię należy w miejscach oznaczonych pasami czyli przez tzw. zebra – wyjątek, gdy odległość od przejścia dla pieszych przekracza 100m.
  6. Nie należy przebiegać przez jezdnię.
  7. W pierwszych tygodniach nauki rodzice powinni odprowadzać dziecko do szkoły, pokazując mu najbezpieczniejszą trasę.
  8. Przechodząc przez jezdnię, należy zawsze upewnić się czy jest bezpiecznie, patrząc w lewo, potem w prawo i znowu w lewo.
- Pamiętajmy! Dzieci nie mają rozbudowanych mechanizmów regulujących zachowania i często nie są w stanie przewidzieć następstw swoich decyzji, inaczej postrzegają zagrożenia na nie czekające.**

SPRAWY MŁODYCH * SPRAWY MŁODYCH * SPRAWY MŁODYCH

Na herbatkę do przyjaciół

Tańczyli i gotowali przysmaki

Fot. archiwum Urzędu Miejskiego

Brodnicka młodzież gościła podczas wakacji w Sumach na Ukrainie. Uczestniczyła tam w projekcie „Z muzyką i tańcem wpadamy na herbatkę do naszych przyjaciół”.

Wizyta w Sumach, trwająca od 20 do 27 sierpnia, była drugim etapem wymiany zorganizowanej w ramach Programu Polsko-Ukraińska Wymiana Młodzieży realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Projekt realizowany był przez Brodnicki Dom Kultury przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Brodnicy. Celem projektu było zorganizowanie warsztatów

muzycznych oraz tanecznych w odniesieniu do historii i tradycji regionalnych Brodnicy oraz Sum.

Młodzież z Polski i Ukrainy uczestniczyła w zajęciach, podczas których przygotowała program muzyczno-taneczny, zaprezentowany na obchodach Święta Niepodległości Ukrainy. Ponadto zorganizowane zostały warsztaty rękodzielnicze oraz warsztaty kulinarne ze specjalnymi kuchni ukraińskiej i polskiej. Podczas wizyty młodzież zwiedzała Sumy, poznając historię miasta i jego tradycję. Odwiedzono też miasto Trostianiec, w którym muzeum, w którym bro-

niczanie obejrzeli wystawę malarstwa regionalnego oraz muzeum czekolady. Gościli też w stadninie koni, gdzie mogli pojeździć konno i obejrzeć zawody jeździeckie.

Pierwszy etap wymiany odbył się w ubiegłym roku w Brodnicy. W lipcu gościła u nas młodzież z Sum z Narodowego Wokalnego Studia „Aviv”. Wspólnie z brodnicką młodzieżą uczestniczyli oni w projekcie pod nazwą „Wspólnie przez meandry historii z muzyką i tańcem”. Efekty ich pracy można było podziwiać podczas Jarmarku Ekologicznego.

(rwi)

Przygoda z ekologią

Robili coś z niczego

W sierpniu zakończyła się realizacja projektu „Eko-frajda”, której inicjatorami byli młodzi ludzie – członkowie Młodzieżowej Rady Konsultacyjnej Miasta Brodnicy.

Podczas realizacji odbyły się warsztaty ekologiczne w Centrum Edukacji Ekologicznej w Brodnicy, warsztaty twórczego recyklingu – „Bo recykling jest w modzie” oraz happening.

W lipcu młodzi ludzie wybrali się na wycieczkę do skansenu do Olsztyńska, gdzie mogli podziwiać dawne budowle, rzemio-

sto i ekologiczne hodowle. Przed wakacjami w szkołach ogłoszone zostały konkursy ekologiczne skierowane do dzieci i młodzieży: konkurs „Coś z niczego” na najciekawszy przedmiot użytkowy zbudowany z odpadów oraz konkurs plastyczno-techniczny pod nazwą „Eko-przygoda”.

Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem naszych koleżanek i kolegów. Trafilo do nas wiele oryginalnych przedmiotów i prac wykonanych z odpadów. Laureatów konkursów nagrodziliśmy w

sierpniu podczas VIII Międzynarodowego Jarmarku Ekologicznego. Ich prace można było podziwiać podczas imprezy – mówi Marek Białkowski koordynator projektu, członek Rady Młodzieżowej. - Na jarmarku odbył się też pokaz mody, podczas którego młodzi ludzie zaprezentowali stroje i biżuterię wykonane na warsztatach twórczego recyklingu.

Projekt „Eko-frajda” realizowany był w ramach programu „Młodzież w działaniu” przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Brodnicy.

(rwi)

Fot. Archiwum UM

Uczestnicy Eko-frajdy

ZDROWIE. Na jarmarku ekologicznym połączyliśmy przyjemne z pożytecznym

Dla duszy, ale też dla ciała

17 sierpnia w Brodnicy odbył się VIII Międzynarodowy Jarmark Ekologiczny. Tego dnia goście jarmarku mogli nie tylko nabyć ekologiczne rarytasy pochodzące z najbliższych okolic naszego kraju oraz skosztować wszelkich regionalnych smaków, ale także zatroszczyć się o swoje zdrowie.

Działania proponowane przez Miasteczko Zdrowia funkcjonujące podczas jarmarku były wielopłaszczyznowe. Pierwszym filarem chętnie odwiedzianym przez uczestników była sekcja profilaktyki choroby niedokrwiennej serca. W tym sektorze można było zrobić bezpłatne badania kardiologiczne – EKG, skonsultować się z lekarzem kardiologiem, zbadać poziom cholesterolu w krwi, a także wykonać pomiar RR – ciśnienia tętniczego krwi oraz dowiedzieć się o swoim BMI podczas konsultacji z dietetykiem. 112 osób skorzystało z badań kardiologicznych, porady dietetyka, kardiologa i pomiarów poziomu cholesterolu, BMI.

Nie mniejszym zainteresowaniem cieszyło się stanowisko Kampanii Społecznej „Postaw na Rodzinę” oraz fundacji DKMS, zajmującej się działaniami dla potencjalnych dawców szpiku kostnego komórek macierzystych. Przy okazji można było doko-

nać pomiaru poziomu cukru we krwi - z krwi włośniczkowej (z palca). Z badań skorzystało 320 gości Miasteczka Zdrowia. Na własnym stoisku badania cukru i ciśnienia oferował także punkt Zespołu Opieki Zdrowotnej w Brodnicy. Tam również ponad 300 osób skorzystało z tych badań. 21 osób skorzystało z badania spirometrycznego.

Na jarmarku był także obecny Wojewódzki Ośrodek Koordynujący Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszyka w Bydgoszczy z Populacyjnym Programem Wczesnego Wykrywania Raka Piersi oraz Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy. Specjaliści nauczyli kilkaset osób jak badać swoje piersi lub jądra, aby jak najwcześniej rozpoznać niepokojące zmiany, mogące być zwiastunem groźnych chorób.

Zespół „Telepatia” realizujący projekt profilaktyczny „zaangażowany w walkę z uzależnieniami młodych ludzi” bawił na scenie słuchaczy przekazując jednocześnie ważne przesłanie o szkodliwości wchodzenia w uzależnienia i nagości. W stworzonych namiotach profilaktycznych w toku warsztatów młodzi ludzie doświadczały wrażeń za pośrednictwem narko- i alko-gogli, jakich doświadcza nietrzeźwy uczestnik ruchu drogowego.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyła się sekcja Centrum Edukacji Dorosłych oferująca bezpłatne masaże i porady w zakresie fizjoterapii. Wiele osób skorzystało z porad, masaży, zabiegów upiększających, które oferowała zaproszona do udziału szkoła Centrum Edukacji Dorosłych w Toruniu. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy goszcząca po raz drugi na naszym jarmarku zaproponowała gościom rewelacyjne badanie metaboliczne z określeniem wieku metabolicznego i diagnozy metabolicznej. Na jarmarku dostępni byli dietetycy, edukatorzy zdrowia, kosmetyczki,

pielęgniarki, położne i ratownicy medyczni.

Szczególni goście to Stowarzyszenie „Szansa dla Nieświadomych” wraz z gościem honorowym – niewidomą białostoczkanką, która wraz z psem przewodnikiem demonstrowała jego umiejętności. Działania na rzecz zdrowia wzywali koordynatorzy ogólnopolskiego konkursu „Zdrowa Gmina”, dokumentując je w filmie, który został umieszczony na stronie konkursu. Oferta i organizacja Miasteczka Zdrowia zostały zarekomendowane innym gminom polskim jako dobra praktyka przez biuro konkursu Zdrowa Gmina.

Fot. Paweł Starny

Uśmiechnięta, życzliwa i fachowa obsługa na stanowisku zachęcała do badań i słuchania porad

Hanna Osińska

Przemarsz orkiestry z Nakła podczas marszu gwiazdzistego

To już dwudzieste impresje. Jak ten czas leci....

Żegnaj lato

Tegoroczne lato, niestety, już za nami. Pozostały zdjęcia, pamiątki, wspomnienia i... opalenizna, bowiem pięknych, słonecznych dni na szczęście nie brakowało. Tegoroczne wakacje można było przyjemnie spędzić nawet nie wyjeżdżając z miasta.

Urząd Miejski, placówki kultury, parafie i stowarzyszenia miały do zaoferowania brodniczantom i przebywającym na pojezierzu turystom wyjątkowo dużo atrakcji. Przedsmak czekającej latem rozrywki dały nam w połowie czerwca Dni Brodnicy.

Była okazja posłuchać i bawić się przy muzyce zespołów: Mrozu i Video. Wystąpiły też nasze lokalne grupy: KATS i Komplex Małego Miasteczka, a także

Miejska Orkiestra Dęta. Ledwo ucichły szkolne dzwonki, a uliczki naszego miasta wypełniły wesołe dźwięki sygnału z I Programu Polskiego Radia czyli „Lata z Radiem”. Koncert „Lata z Radiem” odbył się 29 czerwca na stadionie OSiR. Bawiono się wtedy przy przebojach zespołu De Mono oraz piosenkach grupy Hamak Band i Afromental.

W połowie lipca odbył się festyn przy kościele Jezusa Miłosiernego. Imprezę uświetnił występ Ryszarda Rynkowskiego z zespołem. W klimat Muzycznego Campingu wprowadziła nas FIESTA HUMANA w parku przy BDK. W ramach cyklu spotkań odbyły się m.in. warsztaty artystyczno-rozwojowe, warsztaty bębniarskie, warsztaty rękodzielnicze i inne spotkania twórcze.

20 lipca w pobliżu plaży nad jeziorem Niskie Brodno odbył się kolejny MUZYCZNY CAMPING. Trwający do późnych godzin wieczornych muzyczny maraton, wypełniły występy zespołów Padlo, KATS, Omni mOdo, Jose Trip oraz Rozes, Paraliż Band, Nocna Zmiana Bluesa z Janem Błędowskim, Daab oraz zespół Dżem.

Sierpień rozpoczęliśmy w wyciszeniu i z powagą oddając 1 sierpnia część bohaterom powstania warszawskiego w 69 rocznicę wybuchu powstania. Uroczystości patriotyczne odbyły się także 18 sierpnia w Lasku Miejskim. Okazją była przypadająca w tym roku 93. rocznica Bitwy Polsko-Bolszewickiej pod Brodnicą.

Lato z Radiem w Brodnicy

Zagrały zespoły: DAAB, DonGuralEsko, Volwer

Kiełbaski z grilla prosto od ks. Marcina

Jarmark Ekologiczny przyciągał miłośników kwiatów

Występy spotykały się z żywą reakcją publiczności

Obraz Matki Boskiej nieprędko trafi ponownie do Brodnicy

W 69. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego złożono kwiaty pod pomnikiem Żołnierzy AK

Podczas Dni Brodnicy

na rok...

Wielkim przeżyciem duchowym i emocjonalnym była perygrynacja po brodnickich parafiach kopii obrazu Matki Boskiej Jasnogórskiej. Kopia została poświęcona przez papieża Piusa XII w Rzymie na Watykanie.

Wydarzenie to miało miejsce 14 maja 1957 roku w obecności Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego, który był inicjatorem powstania kopii w związku ze zbliżającym się wtedy jubileuszem Tysiąclecia Chrztu Polski. Wykonanie dwóch kopii zlecono toruńskiemu artyście i konserwatorowi zabytków - Leonardowi Torwirtowi. Jedną подарowano papieżowi Piusowi XII, drugą, zwaną Obrazem Nawiedzenia, pozostała w kraju. 8. sierpnia kopia ta trafiła do Brodnicy odwiedzając najpierw parafię Matki Bożej Fatimskiej, para-

fię kościoła pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej (tu odbyły się oficjalne uroczystości miejskie), parafię Jezusa Miłosiernego i na koniec gościli ją wierni parafii Niepokalanego Poczęcia Marii Panny.

Miesiąc ten obfitował również w wiele imprez rozrywkowych. Młodzież doczekała się drugiej edycji Rap&Reggae Night. 11 sierpnia przed publicznością wystąpiły TNR (Osman/Wojtas), NWO, Bez Falszu BF, FBI, WSRH, Don Guralesko, Amarena Rockers i Mesajah. 17 sierpnia odbył się VIII Międzynarodowy Jarmark Ekologiczny. Były stoiska produktów ekologicznych, stragany ogrodnicze, stoiska z rzemiosłem artystycznym, konkursy dla dzie-

ci i dorosłych, pokazy sportowe oraz koncerty zespołów: „Anima”, szantowego „Zniwnacka Project”, „Telepathia” i „Jambo Africa”. Jarmakowi towarzyszyła m.in. wystawa gołębi rasowych i ptactwa ozdobnego oraz piknik drobiowy „Kurczę... nie tylko pieczone”. Dzień później bawiono się także na festiwalu wieprzowiny. Ostatnią, zamykającą wakacyjne rozrywki imprezą były XX Brodnickie Impresje Orkiestr Dętych. Impreza, która ma już swoich stałych wielbicieli i tym razem przyciągnęła dużo widzów. Można było posłuchać przebojów muzyki rozrywkowej oraz podziwiać kunszt taneczny marżonetek, które towarzyszyły wielu zespołom.

Koncert Mrozu

Dobrze bawiły się dzieci i rodzice

Koncert Jambo Africa

Mesajah

.... i tyle zostało ze świniaka

Piknik drobiowy

Opracował: Paweł Stanny
Zdjęcia: autor oraz archiwum
Urzędu Miejskiego i BDK

ZIEMIA MICHAŁOWSKA

Brodnica, wrzesień 2013

z poezją

**Wiersze twórców należących do
Klubu Poetyckiego Brodnicy i Okolic
- „Wazówną czerpane” oraz autorów niezależnych**

Alina Szram

Wyznanie

Znowu dzisiaj spać nie mogłam
Ciężki ranek, ciężka noc
Czarny napar strużką płynie
Wierzę w jego moc

Aromatem się wypełnia cały pokój, cała ja.
Zawsze z Tobą kawę piłam, dzisiaj pijesz sam.

Żaden z Ciebie był kochanek
Nie ma co tu kryć
Ale nikt na całym świecie- a na tym się znam
Nikt nie parzył takiej kawy- jak ty nam ...

* * *

Ale ja nie chcę twoich przysięg
I twych bezbarwnych zwierzeń
Ja wtedy byłam zagubiona
Ale dziś – już Ci nie uwierzę!

Nie dam się ponieść w złote góry
Nie wsiądę na twój dywan perski
Wiem, że ty ciągle wyczekujesz
Ja umiem z twarzą wyjść z tej kłęski

Co z tego że zламалам serce
I obcas – kiedy uciekałam
Jest szewc, są kardiologdy – trudno
Było, minęło, zapomniałam ...

Przykleję obcas, scałę serce
Na białym koniu księcia przysięgę
A jak on mnie zabierze z sobą
Tobie pierwszemu kartkę przysięgę!

Podziękowania dla M.

Nie byłam w Casablance
Nie poszłam na suk w Marrakeszu
A mimo to nie żałuję
Wracam szczęśliwsza, dziękuję...

Wychłostał mnie wiatr Atlantyku
Wygrzało Słońce Afryki
Skończyło się wspólne lato
No powiedz, a co Ty na to?

Celina Nałęcz

Aniele Boży

Aniele Boży stróżu mój
ty przy mnie nie stój
otocz opieką kogoś innego
kogoś słabego...

Aniele Boży stróżu mój
ty idź tam
gdzie potrzeba twego światła
ja sobie radę jakoś dam
całkiem sam...

Aniele Boży stróżu mój
już, nie wahaj się
już, idź nie stój
nie bój się o mnie
ja sobie radę dam.

Do Aniołów

Kiedy idę,
idźcie ze mną.

Kiedy biegnę,
też biegnijcie.

Kiedy siadam,
to usiądźcie.

Kiedy śpiewam,
zaśpiewajcie.

Gdy rozmyślam,
podumajcie.

Kiedy zgrzeszę,
upomnijcie.

Kiedy zasnę,
wy nie śpijcie.

Otulcie mnie skrzydłami
i ... czuwajcie

Ludzkie pijawki

Bazyliśkowatymi łypią oczyma, syczą
zamiast wymawiać słowa
ludziska...

ze zmijowatymi językami pojawiają
się jak zatęchłe robale
i drażą w twoim życiu aż
niedobrze ci jest, żądni sensacji
bez serc a z kamieniem.

Ludzie o twarzy bazyliśka
syczący jak węże, obsłizgłe robaki
z kamieniami w piersi.

Twarz

Mały świat ma brudne oczy
gorycz ust na końcu nocy
lekkie rzęsy świt ozłocił
brwi leniwe niczym kot
woń dotyka mały nos.

Jasne złote korkociągi
całość taka tajemnicza
wzbudza zachwyt pył księżycy
krople rosy, słońca blask

Właśnie to jest piękna twarz

08.05.2011 r.

Dziecko

To gwiazdka co błyszczą w nocy
Jak słońce ciepłe świeci
To kropla deszczu daje wytchnienie
Jak płatek śniegu cieszy
To złoty piasek dotyka ciepłem
Jak chmurka mała na niebie
To Twoja radość dumna i chwala
To Twoje Matko dziecko.

15.05.2011 r.

Hanna Rutkowska

Maleńka córeczka

Maleńka, maleńka córeczka
co tańczy wśród muszek i bzu
od rana do nocy pracuje
a w weekend ucieka mi znów.

Maleńka, maleńka córeczka
na randkę wybiera się już
w sukienki się nowe ubiera
buciki ma tkane ze snu.

Maleńka, maleńka córeczka
swe włosy upina dziś też
jej oczka to dwa pacioreczki
a usta maliny to cud.

Maleńka, maleńka córeczka
to śpiewa, to smuci się też
Jej uśmiech radosny, wesoły
nie nudzisz się przy niej, o nie

01.06.2012 r.

Ostrze*...pamięci Taty*

Z tej twarzy
są moje słowa
ręce i nogi
ukryta tęsknota

nawet
gdy jej nie ma
ostrzę spojrzenie
na twarz świata

też jest ojcem
kołyszże zboże
też odchodzi
chce być gładki

napina skórę
pod nosem
nadstawia
umęczone policzki

ze starego mydła
robię chmurki
wyrównuję życie
starą maszynką

odkrywam bliźny
pytam
sięgam po ostatnią
perłę w oku –

to stary zegar
na strychu
chciał przytulić go
sprężyną

a musiał mieć
ze dwa latka
bo spadał
z wąskich schodów

stopień za stopniem
powoli
układał się
do wieczności

i tak zatrzymał się
dopiero we mnie
gdy nastuchiwałem
w niepokoju

potem ubierałem
bezwładny
ułożyłem na podłodze
do rana

uśmiechnął się w końcu
zastygły i jasny
zawsze czuły
na żart –

w końcu dostrzeżono go
w ogródku-raju
a tyłu uprzejmie przepuścił
do Pana

już po śmierci
młodziutkiej mamy
zbierał siły
i rozsiewał wokół

śmiał się
że to dzięki ciotkom
bo tak długo lamentowały
że się nie uchowa

Arkadiusz Irek

Lizak

Uśmiecha się
mocno ujął świat

kwitnie
słońce na patyku
przysłoniło dzień
udaje
że już tak będzie zawsze

szuka przetrwania
dla łakomej chwili
szuka pragnień
najszybszych

nie z bruzd
na czole
ani z książek
sięga w nieskończoność

– z bruzd w sercu –

nieszpokojnym językiem
wtulonym Miłoszem
w słowa
Różewiczem pochylonym

– i to było
już całe życie
mamo?

– tak
to było życie
synku

Zdarzenie

Zaproszono poezję
wszyscy przyszli
ona nie przyszła

trochę ją obgadano
ktoś potem
próbował napisać wiersz
aby spotkać się z nią
niby-przypadkiem

tak trudno zaakceptować
że to ona zaprasza

Pożegnanie

Moje serce puste
odszedłeś
zostałam sama
pod
czarnym niebem
gwiazdy straciły
blask
serce me
zamknę na klucz...

może przyjdzie
czas
drugiej wiosny
i majem
zatańczyć
me
serce samotne
a rdza
skruszy klucz

Ewa Zarębska

Będziesz naj...

Żyję... ożywam...
budzę się do życia
jak zajmuję się fiołkami i poezją
uwielbiam to robić !!!

fantazja to moja gwiazda...

pisze przedziwne wiersze
wszak to moja przed życiem obrona
dana przez Boga...

kwiaty są do podziwiania
ludzie do kochania...

Bóg stoi w koronie
na najwyższym tronie
zza chmurki zerka
obserwuje i skrzętnie notuje
przyjdzie czas rozliczenia
z Bożej miłości

On podnosi nas z rozpacz...

podaje rękę...
nie, nie jesteś sama...

Bóg ludźmi się posługuje
i nam wtóruje
stoi na straży złego i dobrego
mój niewierny jak Tomasz kolego...

nie, nie jesteś do niczego
tylko miłość z siebie daj
a będziesz naj!

10.06.2013

Wszystko, co mam

Kiedy pójde
na drugą stronę,
niczego ze sobą
nie zabiorę.

Pozostawię na brzegu
wszystkie myśli i słowa,
by rozpocząć życie
zupełnie od nowa.

Kiedy samotna i bosa
pójde za Twym wezwaniem
przez łąki i wrzosowiska,
bądź wtedy przy mnie Panie.

Weź mego ducha pod pachę
i zawiędz do Niebios bram,
wszak tak naprawde
to wszystko, co mam.

7 września 2011 roku

Jesień

Przywędrowała tak nagle,
choć zapowiedziana
przez media i kalendarze,
to jednak nieoczekiwana.

Przyniosła worek kartofli,
trochę jabłek, buraków i grzybów,
zostawiła ślady brudnych pantofli
w sieni zupełnie bez wstydu.

Otworzyła parasol szary,
przysłoniła nim niebo i słońce,
wręczając swe słodkie dary,
zabrała dni i noce gorące.

Przykryła świat dywanem liści,
po pergoli sprytnie się wspięła
szukając szczęścia w winnej kiści,
wtulona w soczyste grona zasnęła.

10 września 2011 rok

Pragnienie lata

Przysiąść na skraju sosnowego lasu
pośród iskier złotych kaskad,
które prędej niż o piątę nad ranem
nie pozwalają spokojnie zasnąć.

Oddać się letniej poniewierce,
wdychać kurz spod kół
rozpędzonych wakacji
i nosić złote kłosy w butonierce.

Przebić włosy wrzosów grzebieniem,
kochać się do upadłego
nim wzejdzie słońce
na zimnych, wilgotnych kamieniach.

Zanurzyć się pod pierzyną nenufarów,
świt przesłonić pajęczą firaną,
dzień powitać śpiewem skowronka,
o zmierzchu posłuchać koncertu komarów.

Odwrócić księżyc do góry rogami
i nie pytając o nic nikogo,
w gwiazdnym pyłe galaktyk
płynąć wysoko ponad chmurami.

Tego dziś pragnę...

Jabłonowo Pom., 6 lipca 2011 rok

Fot. Arkadiusz Irek

Galeria

-Innowatorom -

Przechodźń rzek - „Panie poeto miastu biada,
zginie Stare Miasto; Duży i Mały Rynek”.
Zdziwiony pytam – co pan straszy, opowiada ?
On - „W zbudowanej galerii widzę przyczynę ...”

Ja – brak wiedzy, jesteś w błędzie młody człowieku
Rozwija się i pięknie „mała Ojczyzna”.
Bez obawy miasto przetrwało siedem wieków ...
Posłuchaj co znaczy galeria – rację przynasz

Dom z balkonem i przy rzece wielopiętrowy,
Przywrócone do życia piękne kamienice.
Łączy dwie ulice pasaż handlowy
I nowy most podzieloną Drwęcą Brodnicę.

Brodnica, 2013

galeria – inwestycja prywatna
most – zbudowany z funduszy miejskich i unijnych

Ryszard Przybylski

Papież Franciszek

To znaczy wolny jak wiatr i ptaki
w przestworzach.
On z kraju, z krańca świata, to jest
wola Boża.
W Roku Wiary przepłynął ryczące
czterdziestki.
Gdyż powołał na Łódź Piotra,
Szafarz Niebieski.

Brodnica, 13.03.2013

Jorge Mario Bergoglio z Argentyny papieżem.
Przyjął imię Franciszka.

Most

-Budowniczym-

Z Bogiem łączą smukłe świątynie,
Drwęca z nowiną płynie.
Most to inwestycja niemała:
piękna myśl – szybka strzała.
Nie jest żelazny jak przed wojną,
lecz konstrukcją spokojną.
Gdzie bliźni i historii wieki
spina dwa brzegi i rzeki.
On troski miasta prawie kończy,
jak dłoń mieszkańców łączy
potrzeba życia i kultury -
Kaliopie i Merkury.

Brodnica, czerwiec 2012

Kaliopie (Pięknolica) - *muza pieśni bohater-
skiej z tabliczką do pisania i ryłcem.*
Merkury – *mit. Rz. Bóg handlu i zysku, opie-
kun związku kupców, utożsamiany z gr. Her-
mesem.*

Barbara Kopaczewska

Marzenia

Na niebie – Anioły roztańczona wiatrem
Zmieniły się w pęgasz czekającego, aby
Odlecieć w bezkres istnienia
Pocieszyć się dobrem miłości
I ptakami skrzydlatymi
Nieś na skrzydłach chwile radości
Pękającego szczęścia
I zanieść je w serca ciche i czekające
Błękitnego nieba

Przebudzenie

Wiosenny, śnieżnobiały dywan kwiatów
Rozgrzał moje oczy
Dodał mojej duszy promyczki
Radości
Śnieg po woni liści, śnieg pąków
Wschodzących
Przykrył mój zimowy kwiatostan
Monotonii
Przywrócił radość spojrzeniom,
Ciału dodał skrzydeł
Myślom poukładał dzwoneczki
Zachęty
W pięknie brzmiące liryki pamięci
Że lato to radość słonecznych podróży,
Rozmów o niczym, a tak ważnych
W ciszy wspomnień zimowych wieczorów.

Danuta Gieroszówna

Barwy jesieni

Październikowa dziewczyna w krótkich,
zrudziałych włosach, w jesiennobarwnym
szalu, biegnie dzień za dniem,
z uśmiechem na ustach
jak panna z żurnalu.
Miara i symetria stanowią o pięknie
całego Wszechświata,
które można znaleźć w pastelowym liściu
i jesieni kwiatach.
Za oknem nie całkiem z daleka
dwukolorowa symetrycznie jarzębina czeka.
Z czerwonych gron zerkają lśniące korale,
nie bojąc się deszczu, ani mrozu wcale.
A Ona jeszcze mrozem niezmrózona,
marzy o ciepłym dotyku, biorąc w ramiona
bukiety barwnie uplecione z liści i gałązek
pełnych owoców: głogu, kaliny,
czerwonej jarzębiny, a nawet dzikiej róży.
Dzień coraz krótszy, wieczór się dłuży
i Iniane październik opuściły włókna,
w które październik jesienną dziewczynę
ubierze, a listopad – na bal andrzejkowy zabierze.
Będzie szalała w tańcu z wiatrem i mgłami,
szadzią przycupnie na ziemi czasami,
Aż śnieg biały spadnie i grudzień barwną
jesienną dziewczyną zawładnie.
Zaś Pani zima chwyci jej partnera i to
ona będzie królowała teraz.

Beata Bąkowska

***

co po nas zostanie
co po mnie
brzęk kluczy
plusk wody w wannie
chwilowe zapomnienie
niby niechciane
jego tak
moje nie
grzeszne myśli
przy konfesjonale
żał po stracie
sumienia wyrzut
czas zmarnowany
bezbarnie

2012 rok

***

Jak wygląda to
czego nie możemy dotknąć
Biegniemy przed siebie
jak ślepcy
którzy nigdy nie zobaczą
swego pragnienia
W wierszach błędzimy
jak po afrykańskich dżunglach
po snach
Błędni rycerze
odżywają w nas na chwilę
by zmartwychwstać
jeszcze raz

2008 rok

Fot. Arkadiusz Irek

Refleksja

Spotkać ludzi tak wspaniałych
To urok życia wieków całych
Jeśli żyjemy w takiej zgodzie
Nikt ci nigdy w życiu nie zaszkodzi
Znajomość, przyjaźń i miłość
To wartości dzięki którym nie spotka nas żadna przykrość
Wierzyć, kochać, spotykać się i szanować
Uczy nas jak w życiu przez świat maszerować
W moim życiu tak szlachetnych ludzi znam miliony
Dlatego każdy dzień mego życia nie zaliczam do minionych
Szkoła, że tych pięknych chwil nie poznają już moi Rodzice, Brat i bliscy Krewni
Każdego dnia w modlitwie przekazuję Im tę wartość pieśni ...

Brodnica, 4 kwietnia 2013

Salomea Maria Frąckiewicz Blank

Wartość poezji

Poezja staje się niezwykłym obrazem człowieka i świata
Przemawia do czytelnika wrażliwego i kochającego piękno kwiatka
Znamy wielu polskich sławnych poetów
Łączących Polaków w różnych dobrych i trudnych okresach wieków
Żeby zdecydować się na pisanie i wydawanie wierszy
Trzeba umieć zrozumieć tajemniczą osobowość licznych wieszcy
Żyli, byli i są tacy twórcy niezwyklej poezji
Którzy nigdy nie wspiniali się na wyżyny świata wieży
Kiedy patrzę i rozmawiam z obecnymi twórcami wyjątkowej poezji
Chce mi się długo żyć w lch twórczej świata wiedzy
Pamiętam moich już nieobecnych twórców i romantyków
Często lch wspominam pisząc i tworząc od nowa moc prawdziwych pamiętników
Ucieszyło mnie niezwykle spotkanie poetów Brodnicy i okolicy
Będę długo pamiętać lch życzliwość do ludzi i wierzyć w prawdę obietnicy
Życzę lch zdrowia i dalszej wrażliwej weny
Będę z tego dumna, że dużo prawdy o sobie wiemy

Brodnica, 25 kwietnia 2013

Pisane na wodzie

Jadzi i Jurkowi (+2010) Kozickim,
Ewie i Stasiowi Ziembom

szczęśliwi
którzy po przekroczeniu progu domu
stanęli nad brzegiem jeziora

szczęśliwi
którzy wychowywali się
w tłumie trzciny

szczęśliwi
których wyobraźnia
ma skrzydła ważki

szczęśliwi
którzy widzą brzeg
przez peryskop łyśki

szczęśliwi
których nadzieja
płylnie pod falę

szczęśliwi
którzy łyż ocierają
z liści złocienia żółtego

szczęśliwi
których wiara
chodzą po wodzie

szczęśliwi
którzy pozostają wierni
znalezionej w młodości muszelce

Fot. Arkadiusz Irek

Mirosław Kaniecki

Protest song

wojenko wojenko
śpiewana w czasie pokoju
tyle krwi ile ze skaleczonego palca
tyle łez
ile ze zdradzonej miłości
tyle wybuchów bomb
ile wieczornych wiadomościach
że nie sprawdziłaś mnie
na pierwszej linii frontu
w płonącym domu
przy zabitym koledze z pułku
w szczerym polu przed białym krzyżem
w okopach
w obłożonym mieście
nie kazałaś mi wracać do domu
z amputowaną nogą
wojenko wojenko
nie tęsknię za tobą

Co nieco o sobie

Mam napisać coś o sobie,
Siedzę, myślę i się głowię,
O czym zacząć, co przekazać,
Co mnie cieszy, co przeszkadza.
Choć pomysłów mam bez liku
Trudno wybrać coś z mętliku,
W którym myśli skołatane
Cisną się na usta same.
I sam nie wiem, mówię szczerze
Jak je spisać na papierze.
Biorę kartkę, pióro chwytam
Pierwsze wersy wręcz połykam.
Weną twórczą opętany
Czuję się podbudowany,
W myślach dalsze mam wersety,
Serce rośnie, lecz niestety...
Nie te lata, nie ta głowa,
Coraz trudniej wiersz zrymować.
Wzrok już nie ten, pamięć słaba,
W kościach łamie, trzustka siada,
Coraz częściej boli głowa
I dokucza już wątroba.
Poboлева ślepa kiszka,
Już nie ciągnie do kieliszka.
W piersiach nieraz czuję klucie,
I uwiera odcisk w bucie.
W płucach często dech zatyka,
Nie pomaga gimnastyka.
Chód już nie jest taki lekki,
Wciąż zażywać muszę leki.
Sanatorium jest mi znane,
Starsze lata - przekichane!
Chociaż zmarszczki rzeźbią czoło,
Moc przyjaciół mam wokół,

I rodzinę sercu bliską,
Której poświęciłem wszystko.
Chociaż życie jest urocze,
Sześćdziesiątka już za roczek.
Sięgam myślą wstecz nieśmiało.
Rety! Kiedy to zleciało.

Brodnica 2011 rok

Jan Tuszyński

Jajko, czy kura?

Ledwie słońce wstało,
I przeciera oczy.
W kurniku już wrzało.
Spór się wielki toczy.
Głośna awantura,
Od rana trwała.
Kiedy jajko kura,
Smarkaczem nazwała!
Jam pierwsze było!
Druga była kura,
Jajko się chwaliło.
-Ze mnie się wykluła!
Kura dziób podniosła.
Zagadała śmiało.
-Gdybym cię nie zniosła
To byś nie istniało!
Gdy jajko kończyło,
Kura od początku.
Kucharza wkurzyło,
Co doglądał wrzątku.
Nie zabieram głosu.
Zrobię niespodziankę.
Ty, pójdziesz na rosół.
A ty ... na pisanek.
Tak to się skończyło.
Wielka mi zagadka.
Życie z nich zakpiło,
I po co ta gadka.

Brodnica, 26 marca 2013 rok

BeDekowska edycja
walki z nudą

Nie siedź w domu przyjdź zapisać się do sekcji BDK,
pracowni artystycznych
i klubów zainteresowań działających w BDK

- Pracownia wokalna BDK
- Grupa cyrkowa Bedekus
- Młodzieżowy Teatr „CBR'60”
- Teatrzyk dziecięcy „Nie z tej beczki”
- Zespół Tańca Nowoczesnego „Uniq”
- Zespół Tańca Nowoczesnego „Uniq Junior”
- Szkoła Tańca Nowoczesnego „Uniq”
- Brodnicka Grupa Taneczna „Good lock” - gr. młodsza i starsza
- Mażoretki
- „Smykodance” - taniec dla dzieci w wieku przedszkolnym
- Koło recytatorskie „Sztuka mowy”
- Pracownie plastyczne:
- Pracownia rysunku i malarstwa
- Pracownia ceramiki i małej formy rzeźbiarskiej
- Pracownia grafiki i projektowania plastycznego
- Kółko szachowe
- Kursy Tańca Towarzystwa
- Miejski Chór „Canto Grazioso”
- Miejska Orkiestra Dęta
- Klub Młodego Reportera
- Klub Pasjonatów fotografii
- Klub Amatorów Kina

Brodnicki Dom Kultury zaprasza

20 września - DKF BRODNICA oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Kultury i Sztuki „BRACOWO” zapraszają na film „Jiro śni o sushi”

21 września - BDK oraz Stowarzyszenie „Mali Ludzie w Wielki Świat” zapraszają na godz. 18.00 na koncert „O pokój dla Syrii” norweskiego chóru ALVIDT-MANGER oraz Dziecięcego Chóru „Biedronki” z Osieka.

23 września - Teatr Krakowski na deskach BDK wystawi sztukę adresowaną do maluszków, „Zaczarowany świat bajek: w zdrowym ciele - zdrowy duch”.

11 października - Spektakl „Dieta cud”

15 października - XXXVIII Ogólnopolski Konkurs krasomówczy - eliminacje powiatowe

Na scenie. Pośmiej się w BDK

Jan Jakub Należyty

DIETA CUD

KOMEDIA ODCHUDZAJĄCA

Grasyna Barczewska, Adrianna Biedrzyńska, Ewa Dalkowicka

Ewa Kukulńska, Halina Rowicka, Ewa Ziżek, Mimi Kokoski

Kamila Sammler-Kotys, Alicja Dąbrowska, Maria Bujas

WWW.DIETA-CUD.INFO

Producent: Leszek Kwiatkowski
Reżyseria: Piotr Dąbrowski
Autorka: Marjatta Tętki
Choreografia: Wojciech Błaszkowski
Przygotowanie wokalne: Mikołaj Hertel
Scenografia/kostiumy: Małgorzata Zukowska

Premiera: październik 2011

BDK 11.10.2013r. godz. 19:00 bilety 55/60 zł
sprzedaż biletów od 26.08.2013r. ilość miejsc ograniczona

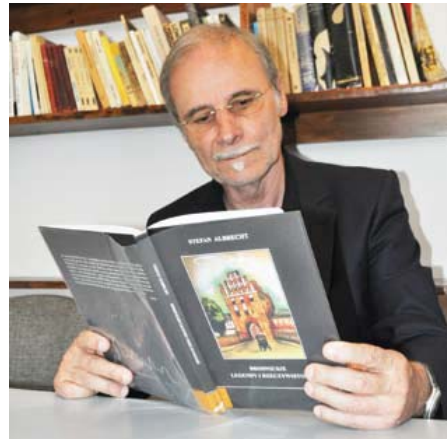
Książki. Spotkanie z nowym tłumaczem Białej Damy

Słynna powieść w nowej odsłonie

Brodniccy bibliotekarze zapraszają na promocję książki Stefana Albrechta pt. „Brodnickie legendy i rzeczywistość”. Książka ukazała się na rynku księgarskim w maju br.

Upłynęło wiele czasu zanim do rąk czytelników trafił nowy przekład „Białej Damy”. Pierwszego przekładu na język polski dokonał Sylwester Bizan, a ostatnie jak dotąd wznowienie tego tytułu miało miejsce w 1993 roku. Nowy przekład autorstwa Stefana Albrechta to miła niespodzianka dla miłośników powieści.

Nowa „Biała Dama” wypełnia część książki pt. „Brodnickie legendy i rzeczywistość”. W pracy tej czytelnik ma możliwość prześledzenia losów rodziny Leona von der Goltz, który był ojcem autorki powieści, czyli Bertę von der Goltz. Autor przekładu korzystał

Stefan Albrecht ze swoją książką

m.in z archiwów niemieckich. Uzyskał także pomoc ze strony rodziny von der Goltz,

a zwłaszcza pani baronowej Ursuli von der Goltz-Schleh. Pani baronowa udostępniła

swe przebogate rodzinne archiwum – zdjęcia, zapiski, kopie dokumentów i pamiętniki a także oryginał Die weise Frau. Książka Stefana Albrechta zawiera również ciekawe dane na temat pracy doktora L. F. Dittmera oraz sprawozdanie doktora A. C. Neumanna z 1845 roku na temat więzienia, które władze pruskie urządziły w siedzibie klasztoru franciszkanów w Brodnicy. Czytamy też w niej o zapomnianej legendzie (bajce) o wodniku Feliksie z Długiego Mostu.

Promocja książki Stefana Albrechta pt. „Brodnickie legendy i rzeczywistość” zaplanowana została 10 października br. w Sali Wielkiej Pałacu Anny Wazówny o godzinie 17.30. Wstęp wolny.

Tekst i fot. okładki:
Paweł Stanny

Brodniczana. Ciekawe fakty o naszym mieście w literaturze

Duduś i Poldek też u nas byli...

W hallu Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej udostępniono wystawę pt. „Brodnica w literaturze”. Tworzy ją 11 plansz przybliżających czytelnikowi książki, w których pojawia się nasze miasto.

To kolejna wystawa związana z Brodnicą. Wcześniej w bibliotece można było oglądać planse poświęcone m.in. czasopiśm, które ukazywały się w mieście w XIX i XX wieku oraz wydarzeniom związanym z finałem powstania listopadowego pod Brodnicą w 1831 roku.

Tym razem bibliotekarze proponują literacką wędrowkę po znanych lub mniej znanych dziełach literackich i publicystyce. W ekspozycji ujęto pracę Günтера Grassa „Z dziennika Slimak’a”. Jan Wiktor „Papież i buntownik” – to książka, w której znaleźć można fragmenty związane z brodnickim epizodem tzw. wojny głodowej z 1414 roku. Ciekawy jest tu zwłaszcza opis oblężenia krzyżackiego

zamku. Czwarty tom pracy Tadeusza Hołuj pt. „Królestwo bez ziemi” jest interesujący ze względu na fragmenty poświęcone internowaniu żołnierzy polskich w Brodnicy w 1831 roku. Karol Bunsch w „Przełomie” przywołuje Brodnicę na tle wojen polsko-krzyżackich z czasów Władysława Łokietka. Aleksander Isajewicz Szołozenicyn i jego znane dzieło pt. „Archipelag Gulag” nosi też brodnicki ślad. Upamiętnia go również stela w parku Jana Pawła II.

„Krzyżacy” Henryka Sienkiewicza to dzieło powszechnie znane, a pisarz odmalowuje widok Brodnicy oraz wjazd do miasta w średniowieczu. Sebastian Miernicki – jeden z kontynuatorów Pana Samochodzika, odwiedza ze swym bohaterem nasze muzeum zamkowe. Co tam spotkał? Czytelnik znajdzie w książce pt. „Pan Samochodzik i Relikwia Krzyżowca”. Józef Wójcicki opisując dzieje opozycji antykrzyżackiej w „Jaszczurkow-

cach” nie zapomniał o Brodnicy i Konojadach, gdzie mieszkał słynny rycerz Otto z Konojad.

Choć w filmie tego nie ma, ale w książce Adama Bahdaj pt. „Podróż za jeden uśmiech”, sympatyczny bohaterowie: Poldek i Duduś jadąc przez Polskę autostopem, trafiają do Brodnicy. Zwiedzają zabytki i posilają się w barze miejskim. Wiadomo, że kiedyś funkcjonował tam przy ulicy Kopernika. Teresa Bojarska w książce „Byłam królowną” przywołuje

nam postać Anny Wazówny, a Marian Bizan w pracy pt. „Przez granice przez wieki” zabiera nas w uroczą i pełną nostalgii wędrowkę po Brodnicy, której już nie ma. Inny autor z Brodnicy Janusz Ciechanowski dzieli się swoimi przeżyciami w książce pt. „Brodnica moje wspomnienia”. W zbiorze nie mogło zabraknąć książki Bertę von der Goltz, która opisała malowniczą historię „Białej Damy”. Na wystawie zaprezentowano fragmenty książek i zaznaczono ciekawe dla oglądających fragmenty. Podano też krótkie noty o autorach.

Tekst i fot. Paweł Stanny

Wystawa „Brodnica w literaturze”

Zabytki. Tajemnice starożytnych mennic

W brodnickim muzeum otwarto wystawę pt. „Mennictwo republiki rzymskiej od początków do 31 r. p.n.e.”. Na ekspozycji prezentowanej w Bramie Chełmińskiej zgromadzone blisko 350 oryginalnych monet z czasów starożytnych.

Wystawa jest współtworzona przy udziale Fundacji „Traditio Europae”, która prowadzi działalność badawczą, popularno-naukową i edukacyjną związaną z antykami greckimi i rzymskimi. Na wystawie obejrzeć będzie można monety rzymskie z prywatnych kolekcji. Swą wiedzę o zabytkach z mennic starożytnych prezentowanych na wystawie, podczas wernisażu podzielił się

Otwarcie muzeum poprzedziły warsztaty

profesor Bartosz Awianowicz z UMK w Toruniu, szef brodnickiego muzeum Marian Marciniak oraz kolekcjonerzy: Marek Burakiewicz, Jan Ławrynowicz i Andrzej Szymanowski.

Otwarcie ekspozycji poprzedziła VII edycja Toruńskich Warsztatów Numizmatyki Antycznej. Zajęcia dla zainteresowanych odbywały się od 12 do 14 września w Brodnicy w Pałacu Anny Wazówny. Warsztaty zorganizowane pod patronatem Zarządu Głównego PTN oraz Institut für Numismatik und Geldgeschichte, Universität Wien. Ekspozycje będzie można oglądać do 31 października br.

Paweł Stanny

Profil kobiety

Śpiące dziecko

Portret mężczyzny

Galeria Ziemi Michałowskiej

Małymi krokami ku wielkiej sztuce

Natalia z rzeźbą

Natalię Karczewską można śmiało nazwać „cudownym dzieckiem”. Jest dopiero w liceum, a rysuje jak młody Leonardo da Vinci. Jej mini-wystawę można oglądać w czytelni multimedialnej brodnickiej biblioteki.

Urodziła się w Niemczech, ale wychowała w Brodnicy. Obecnie mieszka w kratkę: trochę w domu rodzinnym w Brodnicy i trochę w Gdyni, gdzie chodzi do szkoły. Edukację zaczynała w Szkole Podstawowej nr 7 w Zespole Szkół nr 1 w Brodnicy. Już w trzeciej klasie podstawówki zdobyła główną nagrodę w konkursie plastycznym, w grupie dzieci do 9 lat na ilustrację baśni Andersena. Jury konkursu doceniło wtedy namalo-

waną przez Natalię - „Calineczkę”. Swoją drogę ku sztuce rozpoczęła w domu.

Na pewno wpływ na jej rozwój w dziedzinie plastyki miała mama, która ukończyła studia malarskie. Mała Natalia podglądała jak mama zmagając się z wielkimi olejnymi obrazami i sama zaczęła malować olejami psy, koty, konie i inne zwierzęta. Jej szczególne umiejętności plastyczne widać było już po pracach wykonywanych w przedszkole. Po ukończeniu Gimnazjum nr 2 została uczennicą Liceum Pla-

Szkic do portretu taty

stycznego w Gdyni - Orłowie na specjalizacji fotografia.

Prace pokazane na wystawie w bibliotece to głównie studyjne ćwiczenia szkolne, w technice rysunku ołówkiem, malarstwa olejnego i temperowego. Portret (m.in. taty) oraz martwa natura stanowią przewodnią tematykę. Przedstawione są również szkice wykonywane na ulicy, w znajomych, w domu i kolejce.

- Są one przemyśleniem do większej pracy – tłumaczy Natalia Karczewska.

W ogólnopolskim konkursie plastycznym zorganizowanym przez Zespół Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu, który poświęconym był dworcom, Natalia zdobyła wyróżnienie. Obraz jej pracy został wydrukowany w okolicznościowym albumie. Po skończeniu liceum utalentowana brodniczanka zamierza dalej się kształcić. Babcia Natalii – Małgorzata Karczewska podpowiada, że jej wnuczka myśli poważnie o poznańskiej akademii, gdzie mogłaby studiować fotografię. Na pewno nie zarzuci też plastyki, tym bardziej, że o talencie Natalii mówią szczerze uczący ją obecnie profesorowie.

Natalia Karczewska

Niewykluczone, że w przyszłości prace Natalii Karczewskiej oglądać będzie można na wystawach nie tylko w Brodnicy, lecz w całej Polsce.

Tekst i fot. Paweł Stanny, oraz archiwum rodzinne państwa Karczewskich

Babcia Małgorzata Karczewska nie kryje dumy z utalentowanej wnuczki

Szkic anatomiczny

Na zdjęciu archiwalnym, znajdującym się w zbiorach pana Jacka Bielickiego widać już polską Brodnicę, w połowie lat dwudziestych XX wieku. Elegancja wciąż ta sama. Firmowa i szykowna. Po prawej stojąca obok Wieży Mazurskiej rogatka, którą rozebrano w 1932 roku, kiedy oddano do użytku nowy most (już bez widocznych tu łuków). Mieszkańcy gdzie się śpieszą. Prawdopodobnie jest rok 1924 i za chwilę na Dużym Rynku rozpoczyna się uroczystości z udziałem prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego, który odwiedził miasto.

Zdjęcie archiwalne

Widok współczesny tego miejsca

LUZIE. Brodnica w kolorze sepia

Elegancja ludzi i miasta

Przeglądając album Mariana Marciniaka przedstawiający Brodnicę na pocztówkach, nie sposób oprzeć się urokowi dawnej Brodnicy. Budynki i ulice miasta oraz wypełniający je ludzie doskonale ze sobą współgrają i się uzupełniają. Tworzą nierozzerwalną całość.

Oglądając pocztówki, zwłaszcza te koloryzowane, można odnieść wrażenie,

że po Brodnicy spacerują ludzie, których widzieliśmy na obrazach francuskich impresjonistów. Wytworność i elegancja spacerujących pań w barwnych jak żywe ogrody, szytych na zamówienie kapeluszy, parasolki przeciwstienne, jedwabne rękawiczki, mufki, suknie od krawców tworzących według trendów mody obowiązującej na

ulicach Berlina, Paryża, czy Londynu. I do tego zapach perfum, których marki nie ustępowały dzisiejszym. Nie gorzej prezentują się panowie paradujący po mieście w dobrze skrojonych garniturach, w kapeluszach a i obowiązkową laseczką w dłoni.

A miasto? Całkiem urokliwe, kameralne i jak na swoją wielkość oraz zamożność

w miarę nowoczesne. Nie było w Brodnicy wielkich, bogatych w sztukaterie secesyjnych budowli publicznych i prywatnych (królował neogotyki), ale wielki świat i egzotyka też tu zaglądały. Świadczą o tym choćby szyldry eleganckiego Hotelu SANSSOUCI, sklepu z cygarami HAVANA na Dużym Rynku oraz sklepów kolonialnych bogatych w

zamorskie delikacje przywożonych do portów w Gdańsku i Hamburgu i stamtąd rozprawianych po dawnym cesarstwie niemieckim.

Spacerując po mieście, przerzucając zarazem kolejne strony albumu, widać spokój na twarzach ludzi, harmonię barw otoczenia. Jest trochę sennie i melancholijnie. Jedno jest pewne: Edvard Munch swego

„Krzyku” w Brodnicy na pewno by nie namalował. Za to impresjonści - Claude Monet, Camille Pissarro, a zwłaszcza Gustave Caillebotte, chętnie rozstawiliby tu swoje sztalugi, sycąc się po pracy kawą z licznych w mieście kawiarni.

Tekst i fot:
Paweł Stanny

Zaczął się w Instytucie Polskim z rozmachem – mianowicie występem zespołu Piwnica pod Baranami z Krakowa. Największą gwiazdą wieczoru był oczywiście Jacek Wójcicki, któremu towarzyszyli skrzypki i pianista. Jacek jak to Jacek – w fenomenalnej formie głosowej /było to ponad dwadzieścia lat temu/, świetny aktorsko, prowadził swój wieczór błyskotliwie, a entuzjastycznie witająca go publiczność domagała się po koncercie właściwym bisów, których jej nie szczędził. Były na wieczorze przeboje operetkowe i operowe /te z leciutkim przywrnięciem oka/, szlagiery z musicali, repertuar Kiepur/Brunetki, blondynki.../, piosenki.

W występie Jacka, absolwenta krakowskiej szkoły teatralnej, ujawniło się jego ogromne obycie estradowe, filmowe, teatralne. Widzów i słuchaczy w Instytucie zadziwił wszechstronnością swojego talentu.

Ale wieczór Piwnicy i Jacka nie kończył się wcale w gmachu Instytutu na Am Gestade 7. Ciąg dalszy odbył się bowiem niespodziewanie w dzielnicy Wiednia Grinzing, gdzie roi się od knajpek, winiarni, gdzie miasto bawi się, zwłaszcza może nocą, gdzie się śpiewa, gra i tańczy często do rana. Piwnica zdobyła z miejsca również

Kołowrotek wspomnień Polska piosenka w Wiedniu /2/

Jacek Wójcicki i Piwnica pod Baranami. 13 II 1992 rok

tamtejszą austriacką publiczność, a oklaskom i podziękowaniom przypadkowych uczestników niezapowiadanej przecież imprezy nie było końca.

Zachęceni powodzeniem rozrywkowego wieczoru w Instytucie Polskim postanowiliśmy z Ewą Lipską ten cykl

imprez kontynuować i sprowadzać do Wiednia kolejne gwiazdy polskiego piosenkarstwa. Te największe, najjaśniejsze.

Marian Bizan

Ludzie, o których nie można zapomnieć

Józef Brzozowski

Urodził się 14 maja 1900 roku w Omulu, ówczesnym powiecie lubawskim, jako syn Antoniego Brzozowskiego i Matyldy z domu Kosmosińskiej. Po ukończeniu edukacji szkolnej w rodzinnej miejscowości odbył do roku 1918 praktyczną naukę zawodu w zakładzie kowalskim.

Ochotniczo wstąpił do powstania wielkopolskiego /od 6 stycznia 1919 do 16 lutego 1919 roku/. Szlak bojowy rozpoczął w Inowrocławiu. Brał udział w walkach o Babimost, Brzozy, Romanowo, Rynarzewo, Wielowieś, Zbąszyń, Złotniki Kujawskie /nazwy miejscowości w porządku alfabetycznym/. Służył w 5. Pułku Strzelców Wielkopolskich, a później w pierwszej kompanii 9. Pułku Strzelców Wielkopolskich.

Otrzymał stopień plutonowego. Po przemianowaniu tej jednostki na 67. Pułk Piechoty brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku. Został ranny. Przebywał w szpitalu w Jarocinie. Po zakończeniu działań militarnych służył zawodowo w wojsku. Jako majster wojskowy – podkuwacz, ślusarz, rusznikarz – miał pod sobą wyodrębnioną grupę żołnierzy. Awansował do stopnia sierżanta. W roku 1927 skierowany został na kurs maszynistów parowozowych do Zgierza dla potrzeb wojska. Uczestniczył w wojnie obronnej 1939 roku. Brał udział w bitwie nad Bzurą.

Dostał się do niewoli, w której przebywał od 19 września do 28 października 1939 r. Odzyskawszy wolność powrócił do Brodnicy. Podczas okupacji pracował jako kolejarz. Po powołaniu w Brodnicę Rejonowej Komendy Uzupełnień /RKU/ był tam zatrudniony od 1 lutego do 31 maja 1945 roku. Następnie przeszedł do pracy w kolejnictwie. W Zaganiu uruchomił parowozownię. Rozkazem z dnia 4 kwietnia 1947 r. mianowany został podporucznikiem rezerwy. W stan spoczynku przeszedł jako pracownik PKP z dniem 30 czerwca 1962 roku.

Uhonorowany następującymi odznaczeniami: Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921, Medal Dziesięciolecia, Medal Niepodległości, Srebrny Medal „Za Długoletnią Służbę”, Odznakę Pamiątkową 67. Pułku Piechoty, Wielkopolski Krzyż Powstańczy, Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 r., Odznakę Grunwaldzką, Odznakę Wzorowego Żołnierza, Odznakę „Przodujący Kolejarz”.

Józef Brzozowski zmarł w Brodnicy 30 lipca 1979 r. i na miejscowym katolickim cmentarzu parafialnym został pochowany. Spoczął w grobowcu wraz z żoną Jadwigą z domu Granica /ur. 12.01.1907, zm. 25.07.1981 r./.

Jerzy Wultański

Drzewo Pani Wandy

Ambasador Brodnicy pani Wanda Paulmann wystąpiła z inicjatywą zasadzenia drzewa w Parku Miejskim im. Fryderyka Chopina w Brodnicy. Ona pokryła wszystkie koszty z tym związane. W czerwcu br. w odpowiednim miejscu umieszczono platan kolisty /Platanus acerifolia/, który świadczyć ma o przywiązaniu Pani Ambasador do miasta, gdzie spędziła swoją

młodość i ukończyła w roku 1931 szkołę wydziałową. W okresie wojennym uczyła języka niemieckiego w BDK. Pracę wykonywała honorowo nie pobierając za to żadnego wynagrodzenia. W bieżącym roku obchodziła 99 urodziny. Jubilatce składam serdeczne życzenia AD MULTOS ANNOS.

Jerzy Wultański

Wanda Paulmann – miłośniczka drzew

Rajd. Nasi poprawili wyniki

Start rajdu odbył się tradycyjnie na ulicach miasta

W sobotę 31 sierpnia na Dużym Rynku w Brodnicy gościliśmy 35 załóg rajdowych biorących udział w XVII Rajdzie Brodnickim. Rajd jest rozgrywany jako 8 runda Pucharu Polski Automobilklubów i Klubów PZM oraz 4 runda Mistrzostw Okręgu KJS PZM Bydgoszcz. Kierowcy mieli do pokonania 90 kilometrów trasy oraz 12 prób specjalnych.

Wyniki rywalizacji:

Klasa I - pierwsze miejsce - Radosław Oryszczak z pilotem Damianem Lamparskim,

Klasa II - pierwsze miejsce - Jakub Baran i Aleksander Baran,

Klasa III - trzecie miejsce - Mateusz Bojanowski z Mateuszem Kempieńskim.

W klasyfikacji generalnej rajd wygrał Zbigniew Staniszewski z pilotem Pawłem Drahanem.

Wyniki załóg z powiatu brodnickiego w klasyfikacji generalnej:

4 miejsce - Jakub i Aleksander Baran,
10 miejsce - Radosław Oryszczak z pilotem Damianem Lamparskim,
14 miejsce - Tadeusz Kulka z pilotem Martą Wajdą

18 miejsce - Mateusz Bojanowski z pilotem Mateuszem Kempieńskim,

34 miejsce - Łukasz i Wojciech Domżałscy.

Strzelectwo. Kto miał najlepsze oko?

7 września na strzelnicy wojskowej odbyły się zawody w strzelectwie sportowym o tytuł Króla Strzelców 2013. W zawodach o Puchar Burmistrza Brodnicy oraz Starosty Brodnickiego walczyło 110 zawodników.

Zawodnicy oddawali po 13 strzałów z karabinka KBKS do tarczy na odległość 50 metrów z podpórka. Tytuł „KRÓL STRZELCÓW 2013” wśród Juniorów i puchar Burmistrza Brodnicy wywalczył wynikiem 88 pkt. /100

możliwych Paweł Sujkowski z ZSR w Brodnicy. Natomiast wśród seniorów po raz drugi tytuł przypadł Jackowi Kwaso- nowi OSP Górzno z wynikiem 89 pkt./100 możliwych.

W klasyfikacji drużynowej juniorów pierwsze miejsce przypadło III LO w Brodnicy (skład: Paweł Mańka, Dawid Zbikowski, Piotr Kędziorski), przed ZSR w Brodnicy (skład: Paweł Sujkowski, Damian Zieliński, Krystian Zuchliński) oraz drugiej drużynie III LO Brodnica (skład: Mateusz Mi-

chalski, Szymon Dąbrowski, Jakub Kiljański).

W klasyfikacji drużynowej seniorów wygrało OSP Górzno (w składzie: Jacek Kwas, Patryk Jasiński, Norbert Kolk) przed zespołem „Shoto Kan” (w składzie: Jacek Surmiak, Jakub Domagański, Mariusz Ogos) oraz zespołem „Wesołe Kostki” (w składzie: Michał Zembrzycki, Franciszek Zembrzycki, Marcin Grabowski).

Dekoracja najlepszych

Lekka atletyka. Szybki bieg

W 51 Biegu Westerplatte, który odbył się w Gdańsku 14 września, na liście startowej znalazło się ponad 3000 osób. Wśród uczestników biegu byli również mieszkańcy Brodnicy i okolic między innymi Tomasz Lewandowski pracownik Urzędu Miejskiego oraz kierownik Biura Sportu Maciej Rzeński.

Przed rozpoczęciem imprezy, zgodnie z tradycją biegu, uczczono pamięć Obrońców Westerplatte. Sygnał do startu dał wystrzał z armaty.

- Bieg był bardzo szybki, to nasz drugi start w tym roku na 10 km. Pierwszy raz pobiegliśmy w naszym brodnickim biegu ulicznym II Dycha Anny Wazówny. Je-

steśmy bardzo zadowoleni z wyniku osiągniętego w 51 Biegu Westerplatte. Pozostawiliśmy za sobą prawie 2000 zawodników. Planuje-

my wystartować jeszcze w tym roku w Biegu Św.Mikołaja w Toruniu - informuje Maciej Rzeński.

Brodnicka reprezentacja w biegu: Tomasz Lewandowski i Maciej Rzeński

Tenis ziemny. Zacięta walka na korcie

Na kortach tenisowych Ośrodka Sportu i Rekreacji w Brodnicy 31 sierpnia br. zawodnicy rywalizowali w Turnieju Deblowym w Tenisie Ziemnym o Puchar Burmistrza Brodnicy. Rozgrywkom towarzyszyły duże emocje oraz zacięta walka o każdy set i gem.

Wyniki:

I miejsce para - Maciej Gorczewski, Jakub Gorczewski

II miejsce para - Tomasz Czarnecki, Piotr Czarnecki

III miejsce para - Sławomir Pesta, Miłosz Pesta

IV miejsce para - Marek Tuptyński, Sławomir Wojt.

Piłka ręczna. Szczypiorniści na piątkę

31 sierpnia w hali Ośrodka Sportu i Rekreacji gościli piłkarze ręczni z Bydgoszczy, Łodzi, Koronowa oraz Brodnicy. Organizatorem turnieju seniorów piłki ręcznej był MKS Eltronik. Zawody potraktowano jako sprawdzian dla brodnickiego MKS przed II ligowymi rozgrywkami. Nasi szczypiorniści egzamin zdali celująco, wygrywając cały turniej.

Piłka w grze

Wyniki. Końcowa kolejność:
1. MKS Eltronik Brodnica 5 pkt 58:53,
2. AZS UKW Bydgoszcz 4 pkt 56:47,
3. CHKS Łódź 3 pkt 67:53,
4. LKS Korona Koronowo 0 pkt 38:67

Zwycięska drużyna

Stronę sportową przygotowali: Maciej Rzeński, Paweł Stanny

Ziemia Michałowska

Miejski Miesięcznik Społeczno-Kulturalny
Wydawca: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy
Red. naczelny:

Paweł Stanny
Współpracują: Jerzy Wultański, Marian Bizan, Mirosław R. Kaniecki, Piotr Grażawski
Adres redakcji:
ul. Zamkowa 1,
87- 300 Brodnica
tel. 56 49-822-47
Adres internetowy:
ziemiamichalowska@wp.pl

Skład: Wydawnictwo Kujawy - www.kujawy.media.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania nad-
syłanych materiałów

**1 WRZEŚNIA 1939
GODZINA 4³²**

ZICHO BĄDZ! MGLA JAK DIABŁ, ALE COŚ TAM SIĘ DZIEJE...

BRODNICZAKI MAJĄ NA PRZECIW...

CO CHŁOPAKI, NIE WIDAC SZKOPOW?

POZYCJE 67 PUKKU PIECHOTY

NIEMIECKI KORPUS ARMIJNY GENERAŁA FALKENHORSTA

COŚ O NIM WIEMY?

TEN FALKENHORST TO NIEZŁY GAGATEK! KIEDYŚ NAZYWAŁ NA ŚLĄSKU, GDZIE POLSKA JEDNAK MU SIĘ NIE PODOBAŁA.

SZTAB DOWÓDCY 67 PP Z BRODNICY PUKOWNIKA KAROLA KUMIENIECKIEGO.

GODZINA 4⁴⁰

ZARAZ SIĘ ZACZNIE... JAKI BĘDZIE KONIEC?

SZTAB GEN. NIKOLAUSA VON FALKENHORSTA

TRAWIASTE LOTNISKO POD ORNETĄ.

DO STERÓW JEDNEJ Z MASZYN ZA CHWILĘ ZASIADNIE MŁODY LEUTNANT LUFTWAFFE HELMUT SHMIDT. ZA 35 LAT ZOSTANIE KANCLERZEM RFN, ALE TYMCZASEM WKUWA NA PAMIĘĆ PUNKTY NAVIGACYJNE DO WĘZŁA KOLEJOWEGO JABŁONOWO POMORSKIE.

GODZINA 4⁴⁵

NAJBARDZIEJ NA PÓŁNOC WYSUNIĘTĄ POLSKĄ PLACÓWKĄ OBRONY, TUŻ NA STYKU OSY I WISŁY DOWODZIŁ MAJOR STANISŁAW DOBRZAŃSKI, PÓZNIJSZY "HUBAL".

GODZINA 4⁵⁵

256 DYWIZJON ARTYLERII STANOWISKO W KISIELICACH

JEST ROZKAZ ZE SZTABU! NATYCHMIAST OTWORZYĆ OGIEŃ NA POZYCJE POLSKIE!

PO NIECELNYM OSTRZALE ARTYLERII, NA CZĘŚĆ LINII OBSADZONEJ PRZEZ BRODNICKI 67 PUKK PIECHOTY WYSZŁO NATARCIE NIEMCÓW Z 228 DP. A WIĘC WOJNA...

GODZINA 5⁰⁰

PANIE MAJORZE! SŁABO WIDAC, ALE CHYBA NIEMCY... NO JO! PRÓBUJĄ PRZEJŚĆ GRANICĘ!!!

G.D.N.

TEKST I RYSUNKI PIOTR GRAŻAWSKI